

УДК 351:336.221.26

*В. В. Нонік,
професор з науково-педагогічної роботи, юридичних та соціальних питань,
Житомирський державний технологічний університет*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

V. Nonik,
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work, legal and social
issues, Zhytomyr State Technological University

FORMATION OF INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT FOR FIGHTING CORRUPTION IN GOVERNMENT AND LOCAL AUTHORITIES

Визначено місце та роль інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування. Доведено необхідність створення єдиної централізованої системи державного моніторингу корупції як інформаційної платформи, що об'єднує центральні урядові портали з порталами міністерств і відомств, місцевих адміністрацій, приватних компаній та іншими інформаційними мережами.

За результатами аналізу законодавчої бази функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції, визначено, що система державного моніторингу корупції є потенційною складовою діяльності Агентства, яка дає змогу виключити аморфність (розмитість) інформації, комплексно представити показники якості роботи, надати змістовну інтерпретацію результатів антикорупційних реформ. Окреслено групи методів дослідження корупційних проявів. Обґрунтовано доцільність оцінювання діяльності антикорупційних інституцій та представлено орієнтований перелік питань експрес-опитування фахівців та профільних працівників антикорупційних інституцій. Визначено, що при коригуванні державної антикорупційної стратегії доцільно спиратися додатково на результати досліджень громадських і міжнародних організацій, що дає можливість підвищити об'єктивність оцінок рівня корупції та антикорупційної діяльності й забезпечити громадськості доступ до управління процесами протидії корупції.

The place and role of informational and analytical support of counteraction to corruption in the bodies of state power and local self-government are determined. The necessity of creation of a unified centralized system of state monitoring of corruption as the information platform, which unites central government portals with portals of ministries and departments, local administrations, private companies and other information networks, is proved.

As a result of the analysis of the legislative framework for the functioning of the National Agency for the Prevention of Corruption, the state monitoring system of corruption is a potential component of the Agency's activity, which enables to exclude amorphous (blurred) information, to provide comprehensive indicators of quality of work, provide meaningful interpretation of the results of anti-corruption reforms. There are groups of methods for investigating corruption manifestations. The expediency of evaluating the activity of anti-corruption institutions is substantiated and the targeted list of questions of express-survey of experts and profile workers of anti-corruption institutions is presented. It is determined that in adjusting the state anti-corruption strategy it is expedient to rely further on the results of researches of public and international organizations, which makes it possible to increase the objectivity of assessments of the level of corruption and anti-corruption activities and provide public access to the management of anti-corruption processes.

Ключові слова: корупція, корупційні прояви, антикорупційна політика, антикорупційна стратегія, антикорупційний моніторинг, інформаційно-аналітичне забезпечення протидії корупції.

Key words: corruption, corruption manifestations, anti-corruption policy, anticorruption strategy, anti-corruption monitoring, information and analytical support for counteraction to corruption.

ВСТУП

Корупція завжди залишалася явищем маловивченим. Це зумовлюється, перш за все, високою латентністю і прихованістю корупційних проявів, що не дає можливості

встановити її справжні якісні й кількісні показники та боротись із прихованими корупційними злочинами.

Результативність інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції знаходиться в прямій залеж-

ності від скоординованості дій щодо встановлення зв'язків, взаємообміну інформацією. Тому побудова його функціональної системи буде неможлива без відповідних заходів організаційного характеру: централізації інформації, визначення головного суб'єкта, який реалізував би її та відповідав за впорядкування інформаційних процесів, упровадження в структуру відповідного органу функціональної моделі інформаційної системи (підсистеми), регламент операцій, що забезпечував би їх узгодженість між собою, послідовність, оптимальність застосування форм і засобів тощо.

Розпочавши свою діяльність у серпні 2016 р., Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) ухвалило перелік основних статистичних даних, що характеризують діяльність Агентства. До затверджених статистичних даних належать показники за такими функціональними напрямками: антикорупційна політика, організація заходів із запобігання та виявлення корупції, моніторинг дотримання законодавства про конфлікт інтересів та інших обмежень щодо запобігання корупції, фінансовий контроль та моніторинг способу життя, запобігання політичній корупції. Цей Перелік орієнтований на збір кількісних та якісних показників, які використовуються при здійсненні системного аналізу діяльності Національного агентства та при підготовці ним звітних документів. Але, на жаль, звітні показники оперативно не оприлюднюються. У відкритому доступі представлені лише громадські оцінки та альтернативні звіти щодо розуміння та сприйняття корупції та корупційного досвіду. Відсутні дані щодо результативності впровадження заходів антикорупційної реформи. Як наслідок, все більшого теоретичного та практичного значення набуває інформаційно-аналітичне забезпечення протидії корупції.

Проблемним питанням інформаційно-аналітичної діяльності у сфері державного управління в цілому та впровадженню заходів антикорупційної реформи зокрема присвячені численні публікації, монографії, деякі аспекти обговорювалися на науково-практичних конференціях усіх рівнів. Основні наукові дослідження в цьому напрямі здійснені вітчизняними вченими: В.Б. Авер'яновим, О.М. Бандуркою, А.В. Волошиною, І.П. Голосніченком, Н.О. Гуроровою, Р.А. Калюжним, С.В. Ківаловим, Н.Р. Нижник, В.В. Цветковим, В.О. Шамраєм, Ю.С. Шемшученком, В.К. Шкарупою тощо.

Визначаючи доволі об'ємно сформульовану фундаментальну основу напрацювань, зауважимо, що теоретико-концептуальні і прикладні аспекти побудови, впровадження і використання інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції вимагають подальших досліджень.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Системно представити шляхи формування інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування, базові з яких орієнтовані на впровадження національної системи державного моніторингу корупції.

РЕЗУЛЬТАТИ

Слід зазначити, що для успішної боротьби зі злочинами оперативним принцип відкритості та прозо-

рості діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування являє собою обов'язкову в демократичній державі умову вжиття заходів державної антикорупційної політики і передбачає: відкритість виконавчої влади, прозорість діяльності апарату державного управління; урахування думки громадськості при прийнятті державно-управлінських рішень; громадський контроль за діяльністю управлінського апарату та інші види контролю за дотриманням конституційно закріплених інтересів суспільства, прав і свобод громадян [7, с. 95].

Для забезпечення реалізації цих принципів на практиці в розвинених країнах створюється єдина система моніторингу, аналізу, прогнозування, моделювання та підтримки прийняття рішень для всіх рівнів влади. Максимальна ефективність системи моніторингу досягається за умов її функціонування як інформаційної платформи, що об'єднує центральні урядові портали з порталами міністерств і відомств, місцевих адміністрацій, приватних компаній і будь-якими іншими інформаційними мережами. Крім того, у рамках державних інтегрованих інформаційних систем створюються портали, орієнтовані на надання послуг громадянам та бізнесу [4, с. 54].

Регулярні дослідження корупції проводяться як на міжнародному, так і внутрішньодержавному рівні з кінця 80-х рр. минулого сторіччя. Однак результати досліджень корупції в Україні не завжди відображають реальне становище, оскільки мають локальний, односторонній і безсистемний характер або явне політичне підґрунтя [10, с. 21].

Використання необ'єктивних результатів при впровадженні антикорупційних реформ може призвести до неадекватності заходів, а отже, їх практичної марності [9, с. 65]. Щоб уникнути зазначеної помилки і підвищити ефективність діяльності з протидії корупції в цілому, необхідно активізувати процеси дослідження корупційної ситуації шляхом розробки національної спеціалізованої системи державного моніторингу.

Розробка та впровадження національної системи державного моніторингу корупції (НСДМК) має бути інструментом державної антикорупційної політики, спрямованим на забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, на проведення соціальних перетворень та економічний розвиток, на відновлення довіри до державних інститутів, створення позитивного іміджу держави на міжнародній арені.

Метою НСДМК є забезпечення потреб у достовірній та оперативній інформації, необхідній для попередження та/або зменшення негативних наслідків корупційних проявів.

Моніторингова функція покладена на Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), тож забезпечення функціонування національної системи державного моніторингу корупції логічно закріпити за даною інституцією.

Національне агентство з питань запобігання корупції є центральним органом виконавчої влади України зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізацію державної антикорупцій-

ної політики. Воно є відповідальним перед Верховною Радою України і підзвітним Кабінету Міністрів України.

Згідно зі ст. 11 Закону України "Про запобігання корупції" до повноважень НАЗК, зокрема, належать [6]:

- аналіз стану запобігання та протидії корупції, діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування у відповідній сфері;
- розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, моніторинг, координація та оцінювання ефективності виконання Антикорупційної стратегії;
- підготовка та подання до КМУ проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики;
- формування та реалізація антикорупційної політики, розроблення проектів нормативно-правових актів;
- організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції;
- моніторинг та контроль за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;
- координація та надання методичної допомоги щодо виявлення, усунення органами державної влади та місцевого самоврядування корупціогенних ризиків, у тому числі підготовка та виконання антикорупційних програм;
- контроль, перевірка, зберігання та оприлюднення декларацій чиновників та моніторинг їх способу життя;
- забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій чиновників та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- затвердження правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- координація, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції;
- погодження антикорупційних програм органів державної влади та органів місцевого самоврядування, розробка типової антикорупційної програми юридичної особи;
- співпраця з особами, які добросовісно повідомляють про факти корупції, вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту, притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їхніх прав;
- організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- роз'яснення, методична та консультаційна допомога щодо застосування актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності державних чиновників;
- інформування громадськості про заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

— залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики;

— координація виконання міжнародних зобов'язань, співпраця з державними органами, неурядовими організаціями іноземних держав та міжнародними організаціями;

— обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

Наведений перелік повноважень свідчить, що законодавчо створене повноцінне підґрунтя для впровадження у діяльність НАЗК методологічного арсеналу та інструментарію Національної системи державного моніторингу корупції як основи інформаційно-аналітичного забезпечення протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Національну систему державного моніторингу корупції доцільно розглядати як комплексну систему спостережень, збору, обробки, систематизації та аналізу інформації, що стосується ефективності проведення антикорупційних реформ та заходів антикорупційної стратегії, яка дає оцінку рівня довіри до влади і прогнозує можливі корупційні ризики, розробляє обґрунтовані рекомендації для прийняття державно-управлінських рішень, спрямованих на протидію корупційним проявам.

Таким чином, система державного моніторингу корупції є потенційною функціональною складовою діяльності НАЗК, яка дає змогу виключити аморфність (розмитість) інформації, комплексно представити показники якості роботи, надати змістовну інтерпретацію результатів антикорупційних реформ.

На нашу думку, до основних структурних елементів забезпечення ієрархічності НСДМК належать:

- стратегія забезпечення антикорупційної реформи;
- визначення принципів і напрямів антикорупційної політики;
- визначення векторів забезпечення антикорупційної реформи;
- нормативно-правове забезпечення антикорупційної реформи;
- інституалізація рівнів моніторингу;
- розподіл повноважень із контролю та відповідальності;
- ідентифікація внутрішніх та зовнішніх ризиків і загроз;
- методичне забезпечення оцінювання, уніфікація показників і порогових індикаторів;
- регулювання рівня корупційних проявів за результатами моніторингу.

Національну систему державного моніторингу корупції (НСДМК) доцільно інтегрувати в роботу відомчих регіональних антикорупційних комісій, регіональних управлінь/відділів з питань запобігання та протидії корупції, які будуть нести відповідальність за координацію діяльності дослідницьких робочих груп у регіонах. У роботі таких груп необхідно задіяти провідних вчених, які проводять дослідження в зазначених галузях знань.

Інформація до проведення моніторингу має надходити з усіх потенційно можливих джерел, серед яких можна назвати дані засобів масової інформації, результати наукових досліджень та відомості органів державного і муніципального управління, отримані шляхом аналізу поточної ситуації.

Звичайно, ЗМІ не можна віднести до надійних джерел, тому дані, отримані від них, повинні піддаватися комплексному аналізу і зіставлятися з даними, отриманими з інших джерел [5]. Органи державного управління, у свою чергу, схильні завищувати або занижувати реальні показники залежно від ряду факторів (наприклад, політичної ситуації), тому їх дані також необхідно зіставляти з результатами наукових досліджень [2, с. 45]. Процес зіставлення різних даних про корупцію підвищить об'єктивність оцінки корупційної ситуації.

Крім зовнішніх, до НСДМК повинні залучатися також внутрішні джерела інформації, під якими ми розуміємо результати досліджень, проведених співробітниками не лише НАЗК, а й Національного антикорупційного бюро (НАБУ), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Національної ради з питань антикорупційної політики, Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції, Служби безпеки України, Національної поліції тощо.

Для підвищення об'єктивності НСДМК доцільно зіставляти дані, отримані з зовнішніх і з внутрішніх джерел інформації.

Прикладом внутрішніх досліджень НСДМК можуть бути систематичні опитування (із використанням поліграфа) осіб, недавно засуджених за корупційні діяння. Для моніторингу таких осіб доцільно розділити на групи залежно від складу злочину, ступеня суспільної небезпеки, часу вчинення злочину та інших критеріїв з метою складання психологічного портрета корупціонера.

Дослідження доцільно починати зі складання психологічних портретів окремих корупціонерів, засуджених за схожим складом злочинів. Шляхом зіставлення психологічних портретів можна виявити загальні риси психологічних структур особистості корупціонерів і, відсіявши риси, що найменш рідко зустрічаються, створити загальний психологічний портрет корупціонера. Соціологи, вивчивши психологічний портрет корупціонера, виявляють певні суспільні відносини, що впливають на риси портрета. За результатами роботи соціологи передають юристам перелік суспільних відносин, здатних вплинути на певні риси психологічної структури особистості корупціонера.

Юристи розробляють законопроекти з метою зміни або ліквідації громадських відносин, що підштовхують до корупційної поведінки, і виносять їх на обговорення у Верховну Раду.

Корисність психологічного портрета корупціонера (за умови перманентності дослідження) полягає в тому, що він дозволить прогнозувати поведінку потенційного корупціонера в окремих ситуаціях, а отже, надають можливість попереджувати корупційні ситуації шляхом модернізації існуючого законодавства і соціальної пропаганди [3, с. 23].

У сучасній науці і практиці сформувалися три групи методів дослідження корупційних проявів [8, с. 207]:

- соціологічні опитування;
- експертні оцінки;
- інтегральні оцінки.

Якщо методи соціологічних опитувань та експертних оцінок працюють на основі проведення анкетування та інтерв'ювання, то метод інтегральних оцінок діє на базі агрегування результатів рейтингів корупційності, що пропонуються різними організаціями.

Інтегральні показники державної антикорупційної політики є релевантними індикаторам державної антикорупційної політики, визначені в таких правових актах, як: Закон України "Про запобігання корупції" від 14.10.2014 р. № 1700-VIII; Закон України "Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)" від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VIII; Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2015-2017 роки (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265).

У дослідженнях НСДМК "корупційного рівня" можна використовувати міжнародний досвід. Зокрема, Глобальний індекс чесності, Індекс корупційної ураженості населення, Індекс корупційної ураженості "спеціальний" можна взяти за основу оцінки ефективності антикорупційної діяльності держави.

Глобальний індекс чесності (Global Integrity Index) розроблений у 2002 р. Центром за громадську чесність (Center for Public Integrity) (Вашингтон) спільно з некомерційною організацією "Глобальна чесність" (Global Integrity). Він містить понад 290 окремих показників, об'єднаних у шість груп: недержавні організації, публічна інформація та ЗМІ; інститут виборів; конфлікт інтересів у уряді, система стримувань і противаг; державне управління і професіоналізм; урядовий нагляд та система контролю; антикорупційне законодавство, справедливість суду, професіоналізм правоохоронних органів. Ранжування країн здійснюється за ступенем поширення корупційних практик. Особливість глобального індексу чесності полягає в тому, що він вимірює не обсяги корупції, а ефективність антикорупційної діяльності. Тому аналізу в даному випадку підлягають наявність антикорупційних заходів і їх ефективність.

Індекс корупційної ураженості населення — показник корупційної ураженості соціуму, що характеризується кількістю осіб, які вчинили корупційні правопорушення, виявлені протягом певного періоду на певній території в розрахунку на 100 тис. осіб, що проживають на даній території.

Індекс корупційної ураженості "спеціальний" — показник корупційної ураженості публічної або непублічної служби, її органів або апарату, що характеризується відношенням кількості службовців, виявлених у фактах вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень протягом певного періоду на певній території, до загальної кількості

службовців таких служб, органу (підрозділу органу) або апарату.

Для зручності використання вказаних індексів можливе використання загального агрегованого показника (індекс корупційності), який пропонуємо розраховувати як середнє геометричне трьох індексів. Міри, що використовуються для кожного із вказаних індексів, візьмемо однаковими, оскільки неможливо тільки на основі власних міркувань надавати їм будь-які значення важливості:

$$IK = \sqrt[3]{ГІЧ * ІКУН * ІКУС}.$$

З огляду на високу латентність та нематеріальні різновиди корупційних проявів спиратися у вивченні рівня їх поширеності доцільно, перш за все, на соціологічні опитування.

Національне агентство з питань запобігання корупції, виконуючи моніторингову функцію у 2017 р. спільно з національними та міжнародними експертами за підтримки ОБСЄ, презентувало результати тематичного дослідження "Корупція в Україні: Аналіз результатів пілотного застосування Методики оцінки рівня корупції в Україні", метою якого є визначення параметрів феномену сприйняття корупції як специфічного виміру масової свідомості та оцінювання рівня поширеності корупційних практик у реальних відносинах за сферами: освіта, охорона здоров'я, судові органи, правоохоронні органи, дорожня поліція (ДАІ), адміністративні послуги органів державної влади та ОМС, державні закупівлі, приватна сфера. Була проведена громіздка робота, відбулися опитування 3709 респондентів, з них 2585 осіб серед населення, 1005 підприємців та 119 експертів.

Для визначення рівня корупції серед всіх соціальних верств населення та інтегральних показників державної антикорупційної політики використовувались кілька груп питань, спрямованих на:

- визначення рівня правосвідомості (відношення до корупції);
- встановлення рівня розуміння антикорупційних процесів в середовищі респондентів;
- визначення рівня інформованості про антикорупційні ініціативи;
- виявлення рівня корупційного інфікування і характеру корупційних проявів;
- виявлення найбільш корупційно вразливих сфер діяльності і рівня корупції;
- прогнозування тенденції поширення корупції;
- пошук пропозицій щодо вдосконалення антикорупційної діяльності.

Але інтерпретацію та узагальнення результатів варто було надати більш стисло, але інформативно та з позиції ефективності реалізації антикорупційної реформи.

Зазначене зумовлює доцільність формування додаткового блоку — ефективність функціонування інституційних одиниць. Щодо оцінки діяльності певного антикорупційного органу, наприклад, Національного агентства з питань запобігання корупції, доцільно провести опитування фахівців та профільних працівників за таким складом питань:

Чи забезпечено функціонування Агентства законодавчо?

Чи є Агентство ефективним?

Чи захищене Агентство від політичного впливу?

Чи має Агентство професійний персонал, що працює на умовах повної зайнятості?

Чи отримує Агентство достатнє фінансування?

Чи ініціює Агентство незалежні розслідування у разі необхідності?

Чи доступна громадянам звітність щодо діяльності Агентства?

Звичайно, результати таких опитувань швидше відображають сприйняття корупції, ніж її об'єктивний рівень. Водночас на сприйняття рівня корупції респондентами істотно впливає їхнє ставлення до влади. Чим вища довіра населення до органів державного управління, тим нижча оцінка рівня корупції, і навпаки.

Тому поряд із соціологічними опитуваннями доцільно проводити економічні дослідження корупції за такими напрямками, як:

- побудова економіко-математичних моделей (наприклад, моделі рівноваги);
- економетричні дослідження (вивчення залежності між рівнем корупції та іншими показниками);
- інституційні дослідження (вивчення інституційних причин корупції).

На основі результатів внутрішніх і зовнішніх досліджень, відомостей, отриманих з державних органів та ЗМІ, управління / відділ, що відповідальні за функціонування НСДМК, формують звіт про рівень корупції і про успіхи антикорупційної діяльності.

На основі такого звіту доцільно розробляти рекомендації щодо коригування державної антикорупційної програми. Більше того, результати державного моніторингу корупції повинні бути покладені в основу коригування державної антикорупційної політики.

Поряд з результатами досліджень НСДМК для розробки пропозицій щодо коригування державної антикорупційної стратегії доцільно задіяти результати досліджень громадських і міжнародних організацій.

Так, незалежний громадський моніторинг корупційних явищ та корупційної ситуації у країні передбачає низку заходів, що мають здійснюватися неурядовими організаціями та іншими інститутами громадянського суспільства з метою визначення проблемних питань діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у напрямі запобігання і протидії корупції. Ініціювання та підтримка незалежного громадського моніторингу, з одного боку, дає змогу підвищити об'єктивність оцінок рівня корупції та антикорупційної діяльності, з іншого — забезпечує доступ до управління процесами протидії корупції з боку громадськості [1].

У разі виявлення суперечностей у результатах оцінок рівня корупції та антикорупційної діяльності між НСДМК і зовнішніми організаціями пропонується проводити громадські обговорення (у формі наукових конференцій та круглих столів) з метою вирішення таких суперечностей.

Для дотримання принципу відкритості антикорупційної діяльності пропонується робити такі засідання публічними шляхом трансляції їх центральними телевізійним каналам. Трансляція таких заходів по телебаченню (прямий ефір) забезпечить відкритість і гласність у прийнятті рішення щодо зміни антикорупційної політики.

За результатами моніторингу з певною періодичністю (припустимо, щомісяця) доцільно складати звіт про корупційну ситуацію. Для складання звіту необхідно розробити систему найбільш об'єктивних показників — індикаторів — для проведення експрес-діагностики, які повинні відображати як матеріальні, так і нематеріальні прояви корупції. Дослідження змін індикаторів дозволяє враховувати економічну динаміку і будувати показники більш загального порядку.

ВИСНОВКИ

Основні проблеми створення системи моніторингу зумовлені недосконалістю законодавства у сфері протидії корупції; неналежним організаційним забезпеченням на всіх рівнях (відсутністю центрів відповідальності); нерозробленістю уніфікованої системи оцінювання. Узагальнення наявних підходів до забезпечення моніторингової функції дали змогу представити комплекс пропозицій щодо визначення результативності антикорупційної реформи. Акцент у пропозиціях зроблено на простоту в застосуванні, доступність та можливість швидкого реагування на негативні зміни у суспільних відносинах на основі даних, сформованих Національною системою державного моніторингу корупції.

Література:

1. Альтернативний звіт з оцінки ефективності державної антикорупційної політики / [Р.Г. Рябошапка, О.С. Хмара, А.В. Кухарук, М.І. Хавронюк, О.В. Калітенко]; за заг. ред. А.В. Волошиної. — К., 2015. — 268 с.
2. Государственная антикоррупционная политика: учебник / Р.А. Абрамов, Р.Т. Мухаев, Л.А. Жигун [и др.]; под ред. Р.А. Абрамова и Р.Т. Мухаева. — М.: ИНФРА-М, 2018. — 429 с.
3. Грибков М.А. Протыводействие коррупции: краткая версия: монография / М.А. Грибков, А.В. Орлов. — М.: Палеотип. 2013. — 164 с.
4. Гурковський В. І. Зарубіжний досвід формування інформаційного суспільства: перспективи адаптації в Україні / В. І. Гурковський // Публічне управління: теорія та практика: зб. наук. праць Асоціації докторів наук з держ. упр. — 2010. — № 2. — С.51—57.
5. Інформаційно-аналітичний огляд: "Тіньова економіка" в Україні як умова розвитку корупції та загроза національній безпеці. Шляхи її подолання / Т.І. Блістів, В.Т. Колесник, В.І. Литвиненко та інші. — К.: "МП Леся", 2014. — 68 с.
6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII [Електроний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
7. Соловйов В.М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України: моногра-

фія / В.М. Соловйов. — К.: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2012. — 508 с.

8. Тучак Р.М. Корупція як соціально-правове явище / Р.М. Тучак // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. — Х.: Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2006. — № 3 (30). — С. 203—209.

9. Яцків І.І. Загальні положення протидії корупції: адміністративно-правовий аспект / І.І. Яцків // Збірник наукових статей "Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України" — Вип. XXV. — Івано-Франківськ, 2011. — С. 64—68.

10. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналіт. доп. / Т.А. Тищук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов; за заг. ред. Я.А. Жаліла. — К.: НISД, 2011. — 96 с.

References:

1. Riaboshapka, R.H. Khmara, O.S. Kukharuk, A.V. Khavroniuk, M.I. and Kalitenko, O.V. (2015), *Alternatyvnyj zvit z otsinky efektyvnosti derzhavnoi antykoruptsijnoi polityky* [An alternative report on the evaluation of the effectiveness of state anti-corruption policy], Kyiv, Ukraine.
2. Abramov, R.A. Mukhaev, R.T. and Zhyhun, L.A. (2018), *Hosudarstvennaia antykorruptsionnaia polityka* [State anti-corruption policy], YNFRA-M, Moscow, Russia.
3. Hrybkov, M.A. and Orlov, A.V. (2013), *Protывodejstvye korruptsyy. kratkaia versyia* [Anti-corruption. short version], Paleotyp, Moscow, Russia.
4. Hurkovsk'kyj, V.I. (2010), "Foreign experience in the formation of an information society: perspectives of adaptation in Ukiah", *Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, vol. 2, pp. 51—57.
5. Blystiv, T.I. Kolesnyk, V.T. and Lytvynenko, V.I. (2014), *Informatsijno-analitychnyj ohliad: "Tin'ova ekonomika" v Ukraini iak umova rozvytku koruptsii ta zahroza natsional'nij bezpetsi. Shliakhy ii podolannia* [Information and analytical review: "Shadow economy" in Ukraine as a condition for the development of corruption and a threat to national security. Ways of overcoming it], MP Lesia, Kyiv, Ukraine.
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), *The Law of Ukraine "On Prevention of Corruption"*, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (Accessed 25 Aug 2018).
7. Solovjov, V.M. (2012), *Zapobihannia i protydia koruptsii v derzhavnomu upravlinni Ukrainy* [Prevention and counteraction of corruption in the state administration of Ukraine], *In-t zakonodavstva Verkhov. Rady Ukrainy*, Kyiv, Ukraine.
8. Tuchak, R.M. (2006), "Corruption as a social and legal phenomenon", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 3 (30), pp. 203—209.
9. Yatskiv, I.I. (2011), "General provisions on combating corruption: the administrative-legal aspect", *Aktual'ni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy*, vol. XXV, pp. 64—68.
10. Tyschuk, T.A. Kharazishvili, Yu.M. and Ivanov O.V. (2011), *Tin'ova ekonomika v Ukraini: masshtaby ta napriamy podolannia* [The shadow economy in Ukraine: the extent and directions of overcoming], NISD, Kyiv, Ukraine. *Стаття надійшла до редакції 31.08.2018 р.*